

Секція: ГУМАНІТАРНІ НАУКИ

Керівники: проф. В.Лобас, проф. А.Довгань, проф. В.Ніконенко, проф. Н.Буняк, доц. В.Кухарська, проф. Я.Стоцький, проф. М. Рудакевич.
Секретар: Н. Габрусєва

УДК 351/354(075 8)

Б. Андрушків, І. Стойко, О. Погайдак

ОСОБЛИВОСТІ ОБСЛУГОВУВАННЯ НАУКОВИХ ЗВ'ЯЗКІВ З УКРАЇНСЬКОЮ ДІАСПОРОЮ (СОЦІОГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ)

Розгляд і вирішення означеної тематики утверджує українську науку в кращих світових взірцях. Справді, у світовій науці українство представлено досить широко:

Нині надзвичайно цікавою є тема представлення української науки діаспорою. Необхідно відзначити, що ця ніша далеко не розкрита. Хоч практично всі провідні ВУЗи Тернополя носять імена всесвітньо відомих учених, що власне представляли Україну своєю творчою працею за кордоном. Серед них: Іван Пулюй, Іван Горбачовський, Богдан Гаврилишин, Ігор Сікорський, Михайло Кондратюк багато ін..

У США розподіл українців за соціальними та професійними характеристиками в основному відповідає загальноамериканським пропорціям. В цій ситуації доречно повернутись до прізвищ відомих американських українців і в першу чергу наших земляків. Серед земляків слід згадати першого голову компанії «Інтелсат» – Йосипа Харика, винахідника світлодіодів Ніка Голиняка. Серед сучасних успішних українців Америки – федерального суддю Богдана Футєя, банкіра Юліана Куляса, академіка Леоніда Рудницького, Олександра Воскобойника з Penn state University (університет штату Пенсільванія), який започаткував систему наукових обмінів; Юрія Чопівського, який оплачував утримання будинку для українського посольства в Америці упродовж півтора року, бо у перші роки незалежності держава не мала на це коштів. Серед активних діячів у міжнародній сфері відомими є Надя Дюк та Марта Коломиєць. В Україні відомі американські бізнесмени Марта Федорів, Марійка Гельбік, ін.

Тим часом у науковому розумінні тема українства у світовій науці розкрита недостатньо, що і обумовлює доцільність досліджень особистості Михайла Яримовича як ученого нашого земляка. Предки якого захоронені в Тернополі. Його дід працював дорадником єдиного за столітню історію міського голови Тернополя місцевого походження Лучаківського.

За повідомленням світової ВІКІПЕДІЇ, Яримович Михайло – інженер винахідник у галузі аеро-космічних дослідів у США, дійсний член НТШ почесний член Товариства українських інженерів у Америці. Брав участь у конструюванні космічного корабля для висадки на місяці, відомого під назвою «Аполлон» (основний системотехнік цього проекту), з 1962 року працював у Крайовій адміністрації аеронавтики і космічних дослідів. 1970-1973 рр. – директор дорадчої групи для аерокосмічних дослідів при НАТО в Парижі; з 1973 року – головний науковий консультант при штабі повітряних збройних сил США у Вашингтоні, з 1975 року асистент-адміністратор при федеральному агентстві з питань освоєння джерел енергії.

Навчався Михайло Яримович у Нью-Йоркському університеті (вивчав аеронавтичну інженерію) та в Колумбійському університеті. з 1962 року до 1977 року працював на Уряд США помічником адміністратора з експлуатаційних операцій Адміністрації з наукових досліджень в енергетиці, керівником дослідницьких підрозділів військово-повітряних сил США, директором групи консультантів НАТО з аерокосмічних досліджень і розвитку (Париж), заступником секретаря з наукових досліджень і розвитку, директором орбітальної лабораторії ВПС США з дослідження Космосу. Посідав відповідальні пости в Національному комітеті США з аеронавтики і дослідження космічного простору, в Програмі центру управління космічними польотами, у т.ч. висадкою «Аполлона» на Місяць, «Шатл».

Необхідно згадати його дитинство та не легку життєву дорогу. Разом із батьками хлопець переїхав до США, де здобув вищу освіту. У 1955 році він отримав диплом бакалавра за спеціальністю «Інженер аеронавтики» у Нью-Йоркському університеті, у

1956 році – магістерський диплом інженера-механіка у колумбійському університеті і у 1960 році – докторський ступінь.

М. Яримович був одним з тих, хто здійснював проект польоту на Місяць, за проектом розробленим Ю. Кондратюком.

З 1965 року М. Яримович працював у Департаменті оборони, де як технічний директор керував реалізацією проекту Орбітальної космічної лабораторії з екіпажем на борту. Пізніше – відповідав за всі оборонні проекти Повітряних сил США, включно з системою навігації GPS.

У 1970 році уряд США доручив М. Яримовичу виконувати трирічну науково-дипломатичну службу директора Дорадчої групи аерокосмічних дослідів та розвитку при НАТО у Франції (це єдина установа, що на прохання уряду Франції залишилася в Парижі після перенесення головної квартири НАТО до Брюсселю).

У 1973 році Президент Г.Форд доручив М. Яримовичу відповідати за новостворену Агенцію дослідів і розвитку енергетики (ERDA), яка була покликана пристосувати Атомну енергетичну комісію для цивільних потреб і служб (сьогодні ця агенція відома під назвою Департамент енергетики).

У 1977 року інженер М. Яримович стає віце-президентом аерокосмічного підрозділу потужної промислової корпорації Rockwell, яка у 90-х роках влилася в Boeing.

За президентства Р. Рейгана М. Яримович був одним із активних учасників реалізації проекту SDI (Ініціатива стратегічної оборони або «зоряні війни»).

Він – лауреат міжнародної відзнаки НАТО «Медаль Кармана» (2001) Цю почесну міжнародну нагороду вчений отримав за неоціненний вклад у космічні програми людства, такі як Аполлон та Космічний Шатл, за його важливу роль у створенні Системи глобального позиціонування, за розвиток космічних літальних апаратів.

Активний учасник громадського українського життя США: 1982 року – президент Американського інституту астронавтики. Від 1984 – член Міжнародної Академії астронавтики, яка об'єднує понад 1000 найвидатніших науковців усіх ділянок космонавтики світу. А з 1996 року М. Яримович – президент цієї Академії.

Один із найвизначніших проектів інженера – це Система глобального позиціонування (GPS), яка дозволяє будь-кому точно визначати свої координати у будь-якому місці Землі. Якось її дуже романтично назвали Сузір'ям, створеним людиною.

Нині, завдячуючи цій людині, мандруючи по Україні подорожуючі не мусять вже розпитувати про дорогу, так як це робили численні покоління наших предків, які свій досвід вклали у приказку, що язик до Києва доведе. Нині ми можемо користуватися супутниковою системою «джі-пі-ес», яка розроблена з його безпосередньою участю. Ми гордимось, що її творець наш земляк – українець, родово коріння якого походить з Тернополя!

Маленький крок для однієї людини, великий крок для всього людства, сказав американський астронавт Ніл Армстронг, ступаючи на поверхню Місяця. І до обох цих кроків доклав свої зусилля Михайло Яримович.

Після проголошення незалежності України М. Яримович плідно співпрацює зі своєю історичною батьківщиною.

Без сумніву його послужний список далеко не повний. Справжні його наукові роботи, результати досліджень ще не скоро будуть відкриті для широкої громадськості бо ховаються під грифом «таємно».

Як відомо, М. Яримович на даний час є іноземним членом НАН України (наукова секція – технічна механіка, США, обраний 25 листопада 1992 року). Як почесний член Наукового товариства імені Шевченка та Української вільної академії наук брав саму активну участь у відродженні та становленні згаданих товариств України.

Таким чином неординарна особистість Михайла Яримовича, громадянина США, державного і громадського діяча є персоною, біографія якої безумовно заслуговує на глибоке вивчення істориками – науковцями та відзначення за активну участь у процесах становлення державності України, її духовності, соціально-культурного розвитку, благодійності державними нагородами. У 2014 році на державному рівні доцільне заснування премій його імені, як видатних земляків що внесли вагомий вклад у розвиток світової науки і техніки.